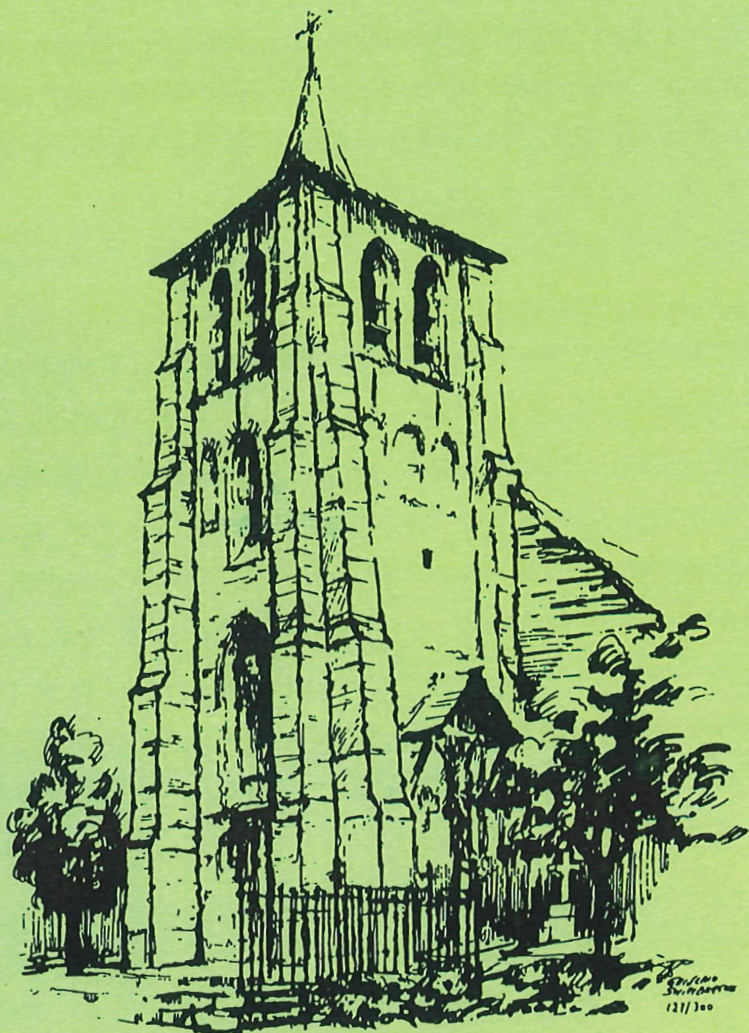

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

SEPTEMBER 1997 - 18de JAARGANG - Nr 3

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Deceuninck Victor C.F.X. *De Zusters van Liefde van Heule
en de meisjesschool in Zedelgem* 87

Denys Bertrand *In memoriam Michel Demeyer* 122

SEPTEMBER 1997 - 18de JAARGANG - Nr 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Jef Depuydt

Klaprozenlaan 13, Loppem
B.J. Lievensstraat 12, Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, Zedelgem
Groenestraat 29, Zedelgem
Aartrijkestraat 18, Aartrijke
Ernegemstraat 6, Aartrijke

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

DE ZUSTERS VAN LIEFDE VAN HEULE EN DE MEISJESSCHOOL IN ZEDELGEM

In 1980 verscheen het werkje "75 jaar Broeders Xaverianen, Sint-Leoschool te Zedelgem" van de hand van Patrick Arnou en Br. Jan Devadder C.F.X.¹ Daarin wordt het ontstaan en de evolutie van wat genoemd werd "de Broederschool" beschreven. Maar hoe ging het met de "Zusterschool"? Hoe zijn de Zusters van Heule in Zedelgem beland?

Pastoor Ronse wijdt aan die voor Zedelgem toch belangrijke gebeurtenis slechts een paar zinnen: *"Ook zorgt er E.H. Pastoor Vuylsteke voor dat de Eerw. Zusters van Liefde van Heule komen. In October 1874 koopt hij voor hen van Heer Louis Vande Voorde huis en schoollokalen met bijgaanden grond af, met last om er een klooster met school te bouwen en het christen onderwijs aan de meisjes te geven. Op 22 maart 1875 komen de eerste Zusters toe en midden de steenen en den moortel beginnen zij in twee klassen school te houden en in een derde het kantwerk aan te leeren. Het geschiedt ter groote voldoening der ouders. Ook verhaast zich de Gemeente die school aan te nemen en een klein hulpgeld te geven van fr. 55.,00"*²

Een àl te bondige beschrijving. In feite had het heel wat meer om

¹ ARNOU Patrick en DEVADDER Jan C.F.X., 75 jaar Broeders Xaverianen, Sint-Leoschool te Zedelgem, Zedelgem, Heemkundige Kring "Pastoor Ronse", 1980.

² RONSE Fr. Zedelgem - Veldegem, Beschrijving en Geschiedenis, Zedelgem, 1934, p. 62.

handen.

De school van Julie en Adelaïde Vande Voorde.

Het was omstreeks 1844 dat Louis Vande Voorde zich met zijn gezin kwam vestigen in Zedelgem.

Hij en zijn vrouw, Catharina Vanhove, waren door geboorte afkomstig van Wingene. Het jonge paar bleef eerst enkele jaren in hun geboortedorp wonen, waar ze gezegend werden met twee dochters: Adelaïde en Julie, resp. geboren op 13 september 1827 en 22 februari 1830. Later verhuisden ze naar Waardamme, waar het gezin nog uitgebreid werd met Seraphina (° 6 juni 1832), Hypoliet (° 1834) en Auguste (° 31 augustus 1837).

In 1846 kwam het gezin naar Zedelgem in een van de huizen tegenover de huidige schoolpoort in de St.-Laurentiusstraat wonen. Vader Louis was bakker. Hij ging daar de concurrentie aan met een andere bakker, nauwelijks honderd meter van zijn huis. Zijn twee oudste dochters, Adelaïde en Julie brachten het tot "schooljuffrouw" en begonnen daar een schooltje. Naast catechismus, lezen, schrijven en wat rekenen leerden ze de kinderen ook "spellewerken" of kantwerk. Dat alles met succes. Want in 1857 werd het schooltje aangenomen door de gemeente.

In het enige huis (nu Kerkplein nr 1)³ dat aan het kerkhof grensde woonde het gezin Franciscus Meulemeester (° Zedelgem 1797) - Sophia Carolina Vanhille (° Gistel 1800). Hij was ook bakker en verdiende nog iets bij als herbergier. De bakkerij was enkel te bereiken vanuit de St.-Laurentiusstraat, langs een weggetje naast het

³ Gemeentelijk archief Zedelgem, Atlas van de Buurtwegen van Zedelgem, 1844, hierbij afgebeeld. De percelen waarover sprake in dit artikel zijn genummerd 43, 44 en 45.

Kaart uit "Zedelgem, Atlas van de buurtwegen", anno 1844. (Gemeentelijk archief Zedelgem)

De percelen waarover in dit artikel sprake zijn genummerd 43, 44 en 45.

De toenmalige eigenaars waren:

Nr.	Sectie & Nr.	Eigenaar	Gebruik
43	C401	Van Caloen-Depaule Anselme, Marie, Joseph et consorts.	terre
44	C405	Le Baron Pecksteen D'Hooghe à Swevezele	jardin
45	C406a	Le Baron Pecksteen D'Hooghe à Swevezele	verger

Het moet dus na 1844 geweest zijn dat Franciscus Meulemeester nrs. 44 en 45 van Baron Pecksteen D'Hooghe gekocht heeft. Zijn huis was slechts te bereiken over een eigen voetweg of langs het kerkhof (bemerkt de twee bruggetjes over de beek die toegang gaven tot het kerkhof en de kerk).

kerkhof. Van hun acht kinderen waren er slechts vier nog in leven toen in 1866 vader en moeder kort na elkaar stierven. Van hen was Amand reeds in 1858 uitgeweken naar Kortrijk en Melanie in 1861 naar Torhout. Natalia en Victor bleven dus alleen in Zedelgem achter. Doch niet voor lang. Na het toch wel plotse overlijden van beide ouders⁴, werd het eigendom te koop gesteld en op 24 oktober 1866 bij openbare verkoping verworven door de kinderen van Louis Vande Voorde: Adelaïde (°1827), Julie (°1830), Seraphine (°1832) en August (°1837)⁵. Na de verkoop verlieten Natalia en Victor Meulemeester Zedelgem respectievelijk voor Roeselare en Oostende.

Gezien de vorige eigenaar bakker was, realiseerde August - vader Louis was intussen al 66 jaar en moeder Catharina Vanhove was in 1859 gestorven - een droom door daar het bakkersbedrijf verder te zetten. Dochter Seraphine stond in voor het huishouden. Voor Julie en Adelaïde, beiden 'kantwerk- en leerschoolvrouw', werd op het aangekochte goed tegenaan de St.-Laurentiusstraat een 'schoollocael, houtlogie en privaten' gebouwd, zodat ze wellicht eindelijk een fatsoenlijke huisvesting hadden voor de vele leerlingen waaraan ze gewaardeerd onderricht gaven. Met de jaren namen de leerlingen toe.

Aan de hand van de verslagen van de gemeenteraad kunnen we volgende tabel betreffende de schoolbevolking samenstellen. Voor alle duidelijkheid moeten we hieraan toevoegen dat die cijfers slaan op de "arme" leerlingen, waarvoor de gemeente een bescheiden

⁴ Franciscus Meulemeester stierf op 1 april en Sophia Vanhille op 4 juli 1866.

⁵ Zie beschrijving van de eigendom in koopakte dd. 19.10.1874, notaris Van Oost te Zedelgem in archief van dhr. notaris Lommée te Zedelgem.

toelage gaf.

	1867	1871	1873
Gemeenteschool van Mr. Richoux	29 jongens	44 jongens	60 jongens
Gemeenteschool van Mr. Delafortry (Veldegem) ..	19 jongens	40 jongens	54 jongens
Aangenomen school van de Juffr. Vande Voorde	57 meisjes	81 meisjes	74 meisjes
Aangenomen school van de Zusters in Veldegem	-	42 meisjes	66 meisjes

Daarnaast waren er ook leerlingen, die niet voor betoelaging in aanmerking kwamen maar toch regelmatig de lessen volgden. Voor die leerlingen betaalden de ouders aan de school.

Die werden geplaatst in wat men noemde "de Franse klas". Daar werd immers aan die kinderen ook een mondje Frans geleerd. Hoe talrijk die leerlingen waren, hebben we niet kunnen achterhalen.

Of toch ... dank zij een vergissing van Zr. Lava van de aangenomen school van Veldegem.

Bij de opgave voor betoelaging gaf de zuster aan de gemeente in 1873 vermoedelijk de volledige schoolbevolking aan in plaats van het aantal kinderen die voor betoelaging in aanmerking kwamen, nl. 146 meisjes. De gemeente heeft dan maar uitgevist dat er slechts 66 daarvan aan de wettelijke voorwaarden voldeden om betoelaagd te worden. Is ons vermoeden juist, dan zouden dus 80 meisjes in de "betalende klas" gezeten hebben.⁶ Dit cijfer omvat de schoolbe-

⁶ Gemeentelijk Archief Zedelgem, Verslag van de gemeenteraad van 26.09.1873.

volking van de meisjesschool in Veldegem, maar dat van Zedelgem zal wel van dezelfde aard geweest zijn.

Keren we echter terug tot de school van de gezusters Vande Voorde.

In de loop van 1873 moeten Julie en Adelaïde wellicht Mr. Pastoor Vuylsteke op de hoogte hebben gebracht dat ze ermee wilden stoppen... en bieden de school te koop aan. Naar de reden hiervoor kunnen we maar raden.

Na de oprichting van de proosdij in Veldegem, de bouw van de kerk en de perikelen van de school aldaar, nog een zorg meer voor de ijverige parochieherder. Na de bisschop, Mgr. Jan Jozef Faict, op de hoogte te hebben gebracht, antwoordt deze laatste op 17 september 1873 aan pastoor Vuylsteke: *“Zou er geen middel bestaan om op de ene of ander manier de tegenwoordige onderwijzers en haren vader te bevredigen, de aankomst van een Klooster-gesticht te bereiden en gevolgentlijk aan vele en zware onaangenaamheden te ontsnappen? Ik denk van ja, en ben bereid om uwe poogingen krachtdadig te ondersteunen zoohaast ik vernemen zal dat gij er kans aan ziet.”*⁷

En hiermee gaf de bisschop inderdaad al een tip voor de oplossing van het probleem: een “kloostergesticht”. Niemand was beter ingelicht dan de bisschop om te weten wat er in de voorgaande jaren en toen nog aan het gebeuren was in zijn bisdom. Vóór 1830 werd door het Nederlandse Bewind elke vorm van vereniging verboden. Toch waren er op heel wat gemeenten “godvruchtige vrouwen”

⁷ Archief Bisdom Brugge, Acta 1873 p. 354.

die zich toewijdden aan het onderwijs. Dat was o.a. het geval in Aartrijke⁸. Pas wanneer de vrijheid van vereniging en onderwijs door de Belgische grondwet gewaarborgd werd, konden die zich verenigen in congregaties en door er geloften af te leggen hun geestelijke staat bestendigen. Inderdaad, tussen 1830 en 1875 waren er al zeker 38 pastoors die een vrouwelijke congregatie opgericht hadden⁹. Ook waren er dames die op eigen houtje, met goedkeuring van de bisschop een congregatie stichtten. Het was in die tijd dat o.a. de congregatie van de H. Familie gesticht werd in Aartrijke (1848)¹⁰ en de Zusters van de Onbevleete Ontvangenis in Heist, die in 1866 door toedoen van Pastoor Vuylsteke de meisjesschool in Veldegem openden.

Hoewel er dus keuze te over was om een of andere zustercongregatie aan te spreken om de school van Zedelgem over te nemen, zo eenvoudig ging dat toch niet ondervond pastoor Vuylsteke. Nergens had men zusters "ten optelle". Zeer duidelijk zou een steuntje van "hogerhand" te pas komen.

Op 25 juli 1874 schrijft de (diocesane) inspecteur B. Vanhove, die klaarblijkelijk goed van de situatie op de hoogte was en tevens vertrouwensman van de bisschop, aan pastoor Vuylsteke:

"Donderdag is Jw. Vande Voorde mij komen vinden om, zoo zij zeide, haar laatste woord te spreken. Zij biedt alles te koop voor

⁸ POLLET Jules, *Bijdragen tot de Geschiedenis van Aartrijke 1740-1814*, Zedelgem, 1986, p. 152.

⁹ CLOET Michel, *Het bisdom Brugge (1559-1984)*, Brugge, 1984, p. 423-424.

¹⁰ POLLET Jules, o.c. p. 163.

10.000 fr., geen oordje min. Ik heb daar verslag over gedaan aan Zijne Hoogwaardigheid, die meent dat er daar een begin van onderhandelingen bestaan kan, en die geern uw gedacht deswegens kennen zou. Met hetgeen gij mildelijk belooft, en iets daarbij, door liefdadige personen toegebracht; met hetgeen Zijne Hoogwaardigheid bereid is toe te staan, is er middel om het werk aan te gaan."¹¹

Pastoor Vuylsteke was dus niet bij de pakken gaan zitten. Er waren onderhandelingen bezig. En de pastoor had laten voelen dat hijzelf - voor de zoveelste maal - ook zijn financieel steuntje eventueel zou bijdragen.

Ook de bisschop hield zijn woord. Hij had zijn welwillende blik laten vallen op de Zusters van Liefde van Heule. Die congregatie kende een ongehoorde groei. In 1838 gesticht door Agatha Lagae, dochter van de Heulse notaris Frans Lagae, had ze in 1874 al dertien vestigingen in het bisdom. Daar moest toch zaken mee te doen zijn. Bisschop J.J. Faict ontbood de directeur van Heule, E.H. Charle, op het bisdom om de zaak te bespreken. Deze laatste moest de vraag en de voorstellen overmaken aan de algemene overste, Moeder Augustine.

Meer dan waarschijnlijk slaagde E.H. Charle er niet in Moeder Augustine te overtuigen, te meer dat het niet alleen een zaak van zusters voor het onderwijs bleek te zijn, maar ook een kwestie van huisvesting en dergelijke meer. Maar na een tweede aandringen van E.H. Charle die de wensen van Mgr. Faict overmaakte bij de algemene overste, moet de tegenstand geweken zijn: op 28 augustus 1874 schrijft de bisschop aan E.H. Charle:

"... A tout considérer, l'établissement de Zedelghem ne peut manquer de devenir une bonne affaire pour les Soeurs, même au point

¹¹ Archief Bisdom Brugge, Acta 1874 p. 277.

de vue temporel. Je vous prie en conséquence de dire à la Rde Mère, que je désire voir réussir l'entreprise."¹²

Ondertussen was er nog geen oplossing gevonden voor het terrein en de gebouwen van de school van de juffrouwen Vande Voorde. Die kwam uit een onverwachte hoek en het resultaat was verrassend. Op 19 oktober 1874 verkopen August, Adelaïde, Julie en Seraphine Vandevoorde "*de hoeveelheid van elf aren eenen zestig centiaren een en negentig milliaren bebouwde grond, erf en hovernierhof, waer op staen en medegaen een schoollocael, houtlogie en privaten, te Zedelghem, ten inkomen van het dorp, nevens het kerkhof, per cadaster bekend Sectie C, onder de nummers 406b en 405a*" aan niemand minder dan ... "*den edelen heer Jonker Camille baron van Caloen de Basseghem, doctor in de rechten en grondeygenaer woonende te Brugge*"... "*Dezen verkoop en koop is geschied mits de principale som van zeven duyzend vijf honderd franks*"¹³.

In de akte worden nog enkele bijzonderheden vastgelegd, noodzakelijk daar het voorwerp van de akte slechts een gedeelte van het eigendom van de Vande Voordes was.

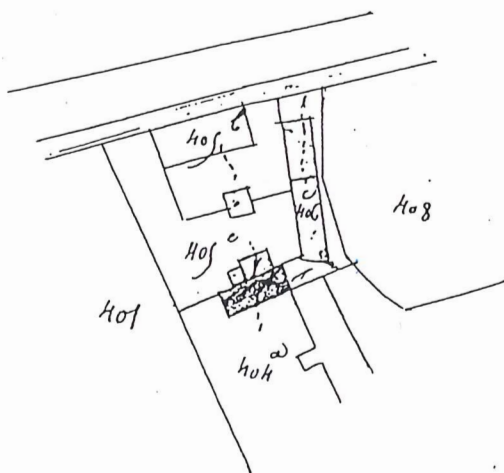
Zo werd nauwkeurig de grens tussen beide delen bepaald. Uit de beschrijving ervan kunnen we besluiten dat de oostmuur en de zuidmuur van het toen bestaande schoolgebouw niet haaks op elkaar stonden, wat met de latere gebouwen wel het geval was en is. Wellicht is dat een aanwijzing dat het eerste schoolgebouw volledig afgebroken werd en vervangen door een nieuw gebouw,

¹² Archief Bisdom Brugge, Acta 1874, p. 312.

¹³ Archief notaris Lommée, Zedelgem: minuten van notaris Honoré Van Oost: koopakte dd. 19.10.1874.

waarvan verder sprake.

Gezien het perceel waarop de school stond, langs de St.-Laurentiusstraat lag en grensde aan het kerkhof, had het huis van de Vande Voordes geen uitweg meer. Vandaar dat in de akte vastgelegd werd dat *“den heer kooper verplicht zich van aen de verkoopers ten eeuwigen dage, gratis en onvergeld, vrij en ongehinderd den uytweg, passagie en repassagie te leveren rechte na en tot op de straet, zoo te voet als met wagen en peerden, tot gebruyk van hunnen voorbehouden eygendom, dit op en langs de erve liggende al den oostkant van en buyten het schoolgebouw”*¹⁴. Hier ligt dus het historische begin van de straat voor de kerk: het Kerkplein.

Kadastraal plan uit 1875. (Gemeentelijk Archief Zedelgem, Minute communale de Zedelghem).

405b en 406c: de klaslokalen opgetrokken door de Vande Voordes.

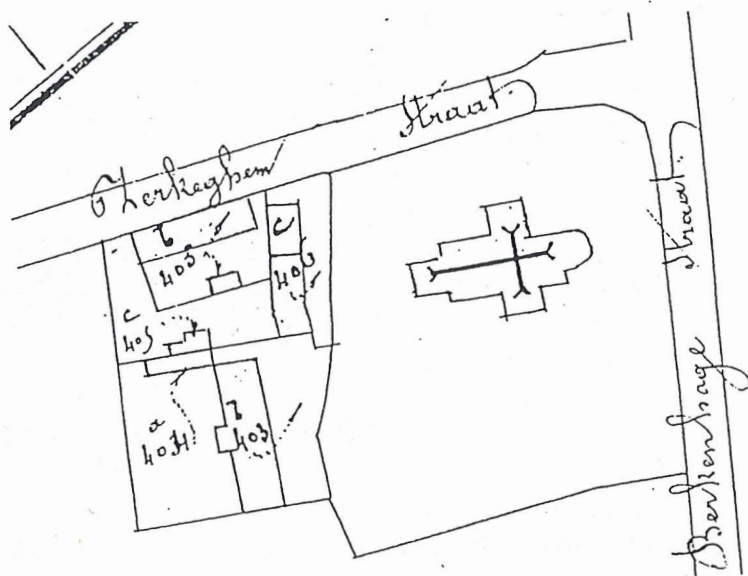
405c: een bakoven reeds gebouwd door de Zusters op naam van baron C. van Caloen.

Bemerk verder: de schuine muur aan het schoolgebouw 406c waarvan sprake in de koopakte.

¹⁴ Archief notaris Lommée, Zedelgem: id.

We kunnen wellicht verwonderd zijn over de koper van het goed.
Nog meer was ik verwonderd bij het vinden van een tweede akte in
het archief van de Zusters van Heule.

Het betreft een onderhandse akte, eigenhandig geschreven door

Kadastraal plan van 1876 (Gemeentelijk Archief Zedelgem, Minute communale de Zedelghem). - Het klooster en de nieuwe klassen (405b en 406c). (Merk de straatnamen en de onnauwkeurige tekening van de percelen op!)

Baron Camille van Caloen waarbij hij verklaart dat eigendom gekocht te hebben met het enige doel het behoud en de stabiliteit van de school te verzekeren. De instelling moet afhankelijk en onder het gemeenschappelijk bestuur blijven van de bisschop van Brugge, de pastoor van Zedelgem en de algemene Overste van de Zusters van Heule.

Daarbij verklaart hij:

- geen enkel voordeel uit het goed te beogen wat betreft pacht of cijns;
- de instelling het volledig genot te geven van het goed, zonder last van gelijk welke aard, zelfs successierechten die eventueel zouden geheven worden van de eigenaar;
- gratis het eigendom, in de staat waarin het zich zal bevinden, over te dragen aan de personen door de bisschop en de generale overste van Heule aangeduid, wanneer zulks wenselijk zou zijn;
- en, mocht de eigendom onteigend worden, bijvoorbeeld voor algemeen nut, hij de koopprijs zou overdragen aan de voornoemde personen, die vrij over de som kunnen beschikken.

Baron Camille van Caloen de
Basseghem

Het was dus baron Camille van Caloen de Basseghem¹⁵, latere burgemeester van Varsenare, die benaderd werd en die in deze precaire omstandigheden de meisjesschool van Zedelgem redde.

De Zusters van Liefde van Heule nemen de school over.

Nu begon een nieuw tijdperk voor de meisjesschool van Zedelgem. Al dadelijk werd de bouw van een klooster en klaslokalen aangevat op kosten van het klooster van Heule. Nog was men daar volop mee bezig, toen op 22 maart 1875 de eerste vier zusters, wellicht met enige schroom en nieuwsgierigheid, hun intrede kwamen doen. Het waren Zr. Dyonisia (Virginie Declerck), Zr. Aurelie (Elisa Flo), Zr. Dominique (Augusta Berlamont) en Zr. Seraphine (Fidélène Dufort)¹⁶. Het werd een jonge pioniersploeg: de oudste zuster (Zr. Dyonisia) was pas 30, de jongste (Zr. Seraphine) 22 jaar. Het werd de 14de stichting van de congregatie van de Zusters van Liefde van Heule.

In een schrijven aan het gemeentebestuur van Zedelgem gaf Julie Vande Voorde haar ontslag en terzelfdertijd deed in een andere brief Zr. Seraphine de aanvraag *“omdat de school van Joufr. Julie Vandevoorde welke zij overgenomen heeft, bij voortduring onder*

¹⁵ Baron Camille-Louis-Prudence-G. van Caloen Basseghem, geboren te Brugge op 10.03.1846, huwde te St.-Kruis op 22.05.1877 Maria-Louise-Sylvie-Ghislaine de Bie de Westvoorde, geboren te Brugge op 12.05.1855; werd burgemeester van Varsenare en stierf te Brugge op 03.04.1903.

¹⁶ Volgens het bevolkingsregister van Zedelgem zou Zr. Clémentine (Biloo Julie) tijdens de eerste jaren ook in Zedelgem geweest zijn. De inschrijvingsdatum werd echter niet ingevuld. Op 25 oktober 1878 is zij afgeschreven voor Meulebeke.

*haer bestier zoude als aengenomen mogen beschouwd worden". In het verslag van de gemeenteraad d.d.15 april 1875 lezen we: "Overwegende dat in de school welke Julie Vandevoorde bestierde, heden nog bij voortduring er behoorlijk en ten genoegden der ouders onderwijs gegeven wordt aen de behoeftige meisjes door gemelde Joufr. Fideline Dufort Is met eenparige stemmen van gevoelen aen de bevoegde overheid de bemachting te vragen om bij voortduring de school waervan kwestie onder de leiding van Joufr. Fideline Dufort als aengenomen te mogen beschouwen."*¹⁷ Wat hogerhand ook goedgekeurd werd.

Met een "Vlaamse" klas met 79 meisjes (jawel!), een "Franse" klas en een kantwerkklas hadden de vier zusters de handen vol. Opmerkelijk is wel de kantwerkklas. In die tijd moesten heel wat mensen in Zedelgem alle mogelijke moeite doen om rond te komen. Iedereen in het gezin moest meehelpen om een frank bij te verdienen. Voor de meisjes was dat meestal spinnen (vandaar de "spinschool in Aartrijke), of kantklossen. Het was dan ook een dankbare gelegenheid voor de ouders dat het kantklossen op school aangeleerd kon worden. In de bevolkingsregisters van Zedelgem komt zelfs veelvuldig voor dat als beroep van de moeder en/of dochter "spinstster" of "kantwerkster" vermeld staat.

Dan kwam 1879 met de ongelukswet. Zo noemde men de wet Van Humbeeck. Door die wet moest het gemeentelijk onderwijs voortaan strikt neutraal zijn. Wel kon voor of na de lessen godsdienstondericht gegeven worden door een priester. Nog vóór die wet goedgekeurd was, reageerden de bisschoppen ongemeen scherp.

¹⁷ Gemeentelijk Archief Zedelgem, Verslag van de gemeenteraad d.d. 15.04.1875.

Ze veroordeelden alle gemeentescholen.¹⁸ De sacramenten werden geweigerd aan leraars van officiële scholen. Meer dan 2.000 onderwijzers namen ontslag uit de officiële scholen en gingen dan meestal naar de vrije scholen over.¹⁹ In Zedelgem kwam het tot een ware uittocht van de leerlingen van de gemeenteschool die tot dan toe uitsluitend jongensschool was. Door toedoen van pastoor Werbrouck, opvolger van E.H. Vuylsteke, werd de meisjesschool ook opengesteld voor jongens. Dit veroorzaakte een ware uittocht van de jongens uit de gemeenteschool: van 60 leerlingen viel die terug op 22. Maar daardoor moest wegens plaatsgebrek, de meisjesschool uitgebreid worden: de klaslokalen in de St.-Laurentiusstraat werden opgetrokken. Zo kwamen er drie klaslokalen bij: twee voor de jongens en één voor de kleuters.²⁰ Maar terzelfdertijd betekende zulks ook dat er meer personeel moest komen en twee zusters kwamen de ploeg versterken: Zr. Brigitte (Colette Deman) en Zr. Eugenie (Rosalia Pattyn).

Maar de leerlingen bleven maar toestromen. In 1895 werd noodgedwongen nog een klas voor de meisjes bijgebouwd. De bewaarklas en de kantwerkklas kenden een ongehoord succes.

E.H. Louis De Grendel, die in 1902 in Zedelgem pastoor werd, trachtte een oplossing te vinden voor de overbevolking van de school. Hij bepleitte met de hoofdonderwijzer van de gemeenteschool een wapenstilstand, zodat de jongens terug naar de gemeenteschool konden. Maar de ouders ondervonden na korte tijd het merkelijk verschil tussen beide scholen. Ze smeekten de zusters om

¹⁸ CLOET M., o.c. p. 475.

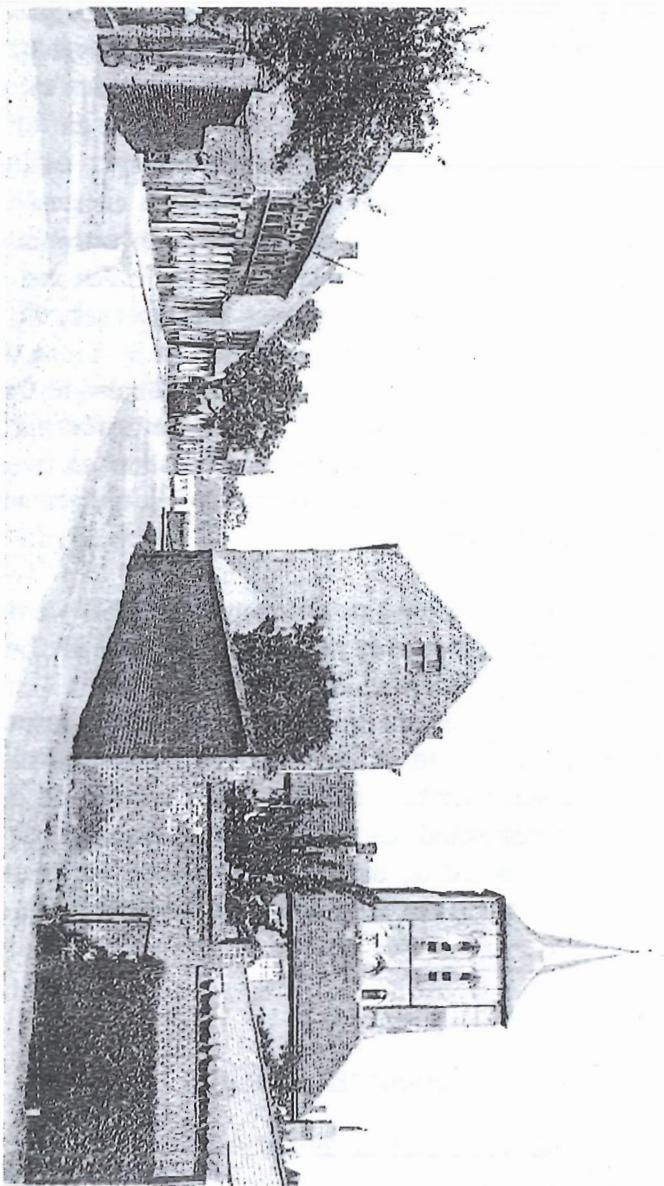
¹⁹ ARNOU P. en DEVADDER J., o.c. p. 6.

²⁰ RONSE Fr., o.c. p. 63 en 129-130.

Zedelghem

De Kerk en het School,
L'Eglise et l'Ecole,

De meisjesschool en klooster omstreeks 1900
gezien vanuit de St.-Laurentiusstraat ter hoogte van de Burg. Lievensstraat.
(postkaart, Gem. Archief, Zedelghem)

hun klassen weer open te stellen voor de jongens. Wat dan ook gebeurde. Van de eerste dag kwamen er al 60 jongens terug en hun getal groeide zodanig aan, dat men verplicht was het korps met nog een zuster uit te breiden.

De klassen bleven overbevolkt tot 1905, wanneer de Broeders Xaverianen een vrije jongensschool begonnen.²¹ Aanvankelijk verlieten de grotere jongens de meisjesschool, later allemaal. De bewaarklas bleef echter gemengd.

In 1914 was de schoolbevolking van de vijf lagere klassen gestegen tot een gemiddelde van 255 leerlingen. De bewaarklas telde er 89. De kantwerkklas, vroeger zo talrijk bevolkt, telde nog enkel een twaalfstal leerlingen en werd, wegens de tijdsomstandigheden, afgeschaft.

Zoals voor de meerderheid van de scholen van de streek, kwam de Duitse inval en bezetting meermaals het normale schoolleven ernstig storen. Van oktober '14 tot april '15 werden de lessen geschorst. Kort na Pasen 1916 werden de klassen opgeëist door de bezetter en werden gebruikt als... paardenstallen. Enorme schade werd aan de gebouwen aangericht. Maar na enkele weken vertrokken de paarden en werden er soldaten in gekazerneerd. Om van de nood een deugd te maken werd er les gegeven in een hoek van de kerk of in een of andere opslagplaats of vrije ruimte in de omtrek bij welwillende mensen. Eens de klassen weerom vrij gegeven, kon men weer aan de slag, na de meest noodzakelijke herstellingen uitgevoerd te hebben. Kieskeurig mocht men niet zijn! En dat was men niet: er kwamen 379 leerlingen op de school af, zodat een

²¹ Voor meer over de komst van de Broeders Xaverianen in Zedelgem: zie ARNOU P. en DEVADDER J., o.c.

zesde klas geopend moest worden.

Zat men weer droog in eigen gebouwen, een andere pesterij kwam op de school af. Een Duits bevel waarbij de kinderen met de leraressen van 8 tot 12 uur elzentakjes moesten gaan snijden in de bossen, braambessen plukken of wieden, onder strenge bewaking van een of andere officier, de bajonet op het geweer. Een andere dag werd het bevel gewijzigd: kamillebloemen plukken... of blik, ijzer, vodden en benen oprapen.²²

Vanaf november 1916 werden de zusters opgeëist om dienst te doen in het lazaret dat in de broederschool was opgericht en in enkele barakken die langs de Arendsweg opgetrokken waren.

Maar er komt een einde aan: op 17 oktober 1918 werd Zedelgem bevrijd!

Wellicht nog in de roes van de bevrijding, komt ander leed over de Zedelgemse communautiteit:

“Na lange ziekte ontslaapt in den Heer Eerw. Zuster Clemence, in de wereld Sylvie Kindt, te Boesinghe 18 Sept. 1872 geboren, in ‘t klooster van 28 Februari 1894, geprofest den 20/12/1895, meesteres onzer bewaarschool sinds 1895. Voorbeeldige Zuster die wonderwel haar kleine kinders leidde en onderrichtte. God hebbe haar schoone ziel!” Zo schrijft pastoor Ronse in zijn dagboek op 2 mei 1919.²³ Dat is meteen de eerste zuster van Heule op het Zedelgemse kerkhof begraven, vlak voor het klooster.

²² Kerkarchief Zedelgem, Dagboek pastoor Ronse, 24 juni 1917; 14 juni 1918; 9 oogst 1918; 27 september 1918.

²³ Kerkarchief Zedelgem, Dagboek pastoor Ronse, 2 mei 1919.

Drie maanden later, op 5 juli, meldt hij een tweede overlijden: "Na korte ziekte ontslaapt in den Heer Eerw. Zuster Oda, in de wereld jufr. Maria Eggermont, te Meulebeke geboren den 17/2/1863, in het klooster van Heule getreden den 16/10/1884, gekleed

18/12/1864 en geprofest 22/7/1886. Zij gaf hier het onderwijs sedert 1/10/1907, en overleed schielijk met groote verdienste voor den Heer.²⁴

Nauwelijks zes maanden later is men er nogmaals in de rouw. Ditmaal voor een van de pioniers van het klooster nl. Zr. Seraphine. Aangekomen in Zedelgem in 1875, had zij enkele maanden minder dan 45 jaar ten dienste gestaan van de Zedelgemse jeugd. Zij overleed op 5 februari 1920 in de leeftijd van 67 jaar. Ook zij wordt speciaal vermeld in het dagboek van pastoor Ronse. Op haar sterfdag schrijft hij: "Eerw.

Haar hert en leven schonk zij God. Ze wilde niemand dan Hem, maar Hem volkomenlijk behagen.

✠
Ter zaliger gedachtenis
van
Eerweerde Zuster SERAPHINE
in de wereld
Jufvrouw Fidelity Dufort
Lid der Broederschappen.

te Ledeghem geboren den	15 Februari 1852.
tot Heule geprofest den	19 Januari 1875.
onderweest te Zedelgem sedert	1875.
in den Heer te Zedelgem ontslapen den	5 Februari 1920.

Ik heb den Heer gezocht en Hem gevonden. Luisterend naar zijn stem, heb ik mij aan zijn zoete woord gevoed, en ik leerde met Hem en voor Hem heel en ghans leven.

Zalige uren van gebed, hoe hebt ge mij versterkt I, Heer, uw kinderen zijn uw liefde niet weerdig, en tocht liet Gij de liefdestralen van uw Goddelijk Hert het mijne doordringen en verwarmen, zoodat ik uw zoete aannemelijkheid dag op dag almeeer genieten mocht: Dank, o Heer, in alle eeuwigeden. Vergeef mij de onvrijwillige krankheden mijner menschheid. Neem mij in uwen hemel op, dicht bij uw Goddelijk Hert, opdat ik U volkomenlijk minnen en loven moge.

Eerweerde en lieve Oorsten en Zusters, schielijk uit uw midden geroofd om bij den Hemelschen Bruldegom den beloofden loon te gaan halen, bid ik u mijn gebouwen bij u te laten leven, zooals ik hef uwe bewaren zal. Eens samen rond den Heer geschaard, herdenken wij vol vreugde hoe aanmoedigend het goede voorbeeld is en zoet het kloosterleven.

En gij, mijn talrijke leerlingen, gedenkt mijne lessen en weest vol vlaamsche vroomheid deugdzaam en godvruchtig.

Bernbertige Heer Jesus, geef haar de eeuwige rust.
300 dag. aft.

H. Vergquoe-Verhaeghe, Zedelghem.

²⁴ Kerkarchief Zedelgem, Dagboek pastoor Ronse, 5 juli 1919.

Zuster Seraphine, heilige ziel, die sedert 1875 alhier allerbest het onderwijs gaf, wordt door geraaktheid ontroofd om haren loon bij den Heer te vinden. In de wereld was zij Jufv. Fidaline Dufort, te Ledeghem geboren den 15/2/1853. Op 19/01/1875 werd zij tot Heule geprofest."²⁵

Tot hiertoe behoorde de grond waarop het klooster en de school stonden nog altijd aan de familie van Caloen. Baron Camille van Caloen de Basseghem was op 3 april 1903 overleden en liet het eigendom na aan zijn erfgenamen. Die waren zijn vrouw Marie-Louise-Silvie-Gislaine De Bie de Westvoorde en zijn drie kinderen, Angèle-Elisabeth-Marie-Ghislaine-Jacqueline, Robert-Sylvie-Octave-Charles-Joseph-Ghislain, en Cecile-Leonie-Pauline-Marie-Ghislaine van Caloen de Basseghem. Tijdens zijn leven had baron Camille van Caloen in 1896 nog het aanpalende stuk grond dat eigendom was van zijn zus Zoë gekocht, wat dus ook in de erfenis begrepen was. Daardoor reikte het eigendom tot waar de Plaatsebeek uitkwam op de St.-Laurentiusstraat (grens tussen de school en woning nr. 1a in de St.-Laurentiusstraat).

Op 28 maart 1923 werd door de hierboven genoemde erfgenamen van baron Camille van Caloen verklaard "over te dragen"... "een klooster met afhangen en erf, gestaam en gelegen te Zedelghem, West Plaatshoek, gekend ten kadaster sectie C nrs 401, 401d en 405g, voor eene inhoudsgrootte van negentien aren tachtig centiaren"... "aan en in voordeel der vereeniging zonder winstgevend

²⁵ Kerkarchief Zedelghem, Dagboek pastoor Ronse, 5 februari 1920.

doel: 'Gemeenschap der Zusters van Liefde te Heule'.²⁶

Door de wet van 27 juni 1921 was de mogelijkheid ontstaan dat verenigingen een v.z.w. oprichtten, waardoor ze rechtspersoonlijkheid verkregen. Nagenoeg en wellicht alle congregaties zijn daarop ingegaan. Zo werd bij akte, verleden voor notaris Hocke te Kortrijk op 19 augustus 1922, de v.z.w. "Gemeenschap der Zusters van Liefde te Heule" opgericht. Hierdoor werd het mogelijk voor de v.z.w. eigendommen te verwerven, wat vroeger niet kon.

Wat in 1874 feitelijk gebeurde, nl. de gift van de grond voor het oprichten van de meisjesschool door baron Camille van Caloen de Basseghem, door de onderhandse akte door hemzelf geschreven en ondertekend, werd hierdoor wettelijk geregeld. Wat Zedelgem betreft, mogen de parochies en vrije scholen zeker de toenmalige adel danken voor hun mildheid. Denk o.m. ook aan Leo Van Ockerhout die de St.-Leoschool schonk, aan de families Muscar en Baratte die door het ter beschikking stellen van de grond, de bouw van kerk en school in Veldegem mogelijk maakten.

Dat de school groeide, blijkt uit het feit dat er reeds in 1935 acht aangenomen lagere klassen waren en twee aangenomen bewaar-klassen.

De bevolking nam steeds toe. Vooral op de Leeuw en de Statie, mede door de werkgelegenheid die er geschapen werd door verscheidene fabrieken die zich daar gevestigd hadden. Voor onderwijs was die bevolking echter aangewezen op Zedelgem-dorp,

²⁶ Archief Zusters van Liefde te Heule, Akte notaris Alfons Hocke, Kortrijk, d.d. 28.03.1923.

Veldegem of Loppem. Het was dan ook tegemoet komen aan een nood, toen in 1932 de Zusters van Heule aldaar aan de Torhoutsesteenweg begonnen met een bescheiden schoolje van 2 klassen: een kleuterklas en een eerstegraadsklas. Het waren Zr. Maria Anna (Desmedt Flavie) en Zr. M. Modesta (Quequin Urbanie) die elke dag met de fiets van Zedelgem-dorp naar de Leeuw trokken om aan de "Leeuwen en Leeuwinnen" les te geven. Eens hun "studies" aldaar voltrokken, waren ze aangewezen op de meisjes- en jongensschool van het dorp. Tot in 1942 de Zusters er een klooster en een volledige lagere meisjesschool bouwden en in 1950 de jongens in een definitief gebouw gehuisvest waren.²⁷

Met de oorlog waren de bouwplannen van Heule blijkbaar niet in een bunker ondergedoken. Naast de school op de Leeuw, was het ook dringend de zusters in het Dorp van een betere huisvesting te verschaffen. Maar dat verhaal laat ik liever aan iemand over die blijkbaar tot de communautiteit zelf behoorde:²⁸

"Bij 't uitbreken van den oorlog 40-45 waren de zusters in hun oud vervallen kloosterke flauw gehuisvest. Bij de minste regen-vlaag moest zij door 't water dat in de veranda neerdroop naar den keuken: de muren waren vochtig, het houtwerk overal versleten. Goddank 't zou niet blijven duren. Na de verkiezing van zeer eerw. Moeder Maria Serena als algemeene Overste en tijdens

27. Voor het ontstaan van beide scholen op De Leeuw: zie POLLET J., Parochie St.-Elooi Zedelgem - De Leeuw 1938-1988, Zedelgem, 1988.

28 Handgeschreven document als bijvoegsel bij "Stichtingen", klooster Zedelgem.

haar eerste bezoek alhier, werd de zusters een nieuwe woning beloofd. Welke vreugde. In aller verbeelding stond ze daar reeds met haar ceramieke vloeren boven en beneden, de lavabo's in elke cel, de waterleiding het huis door en daarbij rolgordijnen aan al de vensters die de verduistering binst den oorlog vergemakkelijkten. Na korte dagen kwam de architect Mr de Meyere van Kortrijk af met het plan... en of het wel was. Mr. Spriet, aannemer van Hulste zou het werk aanvangen en het oud huis neerhalen. Intuschen zouden de zusters tot woon- en slaapplaats, kelder-waschhuis een oud klaslokaal betrekken dat aan 't klooster paalde. Allen waren aldra in de weer om te verhuizen want op 3e September begonnen ze met 't afbreken van 't huis en na enkele dagen lag de woning omver. Gelukkig ook want 2 dagen te voren meldden zich een tiental Duitschers aan die plaats verlangden voor "Krankenstube" en daar de zusters hun verzekerden dat men zou beginnen met het afbreken van het huis trokken ze in de buurt voor 8 maanden. Spoedig werden de fundamenten gelegd en stilaan zag men de woning rijzen. Na één jaar was 't lief kloosterke voltrokken met bijhoorende gerieflijk waschhuis een hennen-konijnenhok. Nog vòòr de retraite 41 zouden de zusters naar de nieuwe woning verhuizen. Ze werd eerst ingezegend. Gauw waren er de zusters thuis. De metsers begonnen nu met het afbreken van het oud klaslokaal. In 14 dagen moest er het nieuw schoollokaal staan want de Duitse Overheid vaardigde een bevel uit waardoor alle bouwwerken moesten stilgelegd worden.

Aanstonds werd er werkvolk bijgeroepen en na 14 dagen stonden de muren der klas en kookzaal recht. Nu kon men langs binnen ongemerkt voortwerken.

Amper waren de zusters 2 maanden in hun huis of de grijze kazakken kwamen weer af en eischten al de klaslokalen. Na enkele uren waren de klassen ondergebracht d'eene in een hennenhok, d'ande-

*re in een brouwerij, een 3e in de oude pastorie en de overige er-
gens in een poort bij de burgers. In Februari 42 moesten de zus-
ters het gelijkvloers van hun huis aan de Duitschers afstaan. "Zoo
niet, Zusters, zeiden de menschen ze zouden gaarne uw bedden
hebben." Voor alle zekerheid werd heel het huis ontruimd en de
Zusters mochten bij eerw. Heer Pastor inwonen. Ze kregen 2
plaatsen boven en beneden en waren er tevreden. Goddank na 14
dagen mochten ze terug naar huis. Nog verscheidene malen moes-
ten ze de klassen ontruimen tot eindelijk de bevrijding kwam."*

Tot hier het verhaal van een zuster die blijkbaar alles van dichtbij meegemaakt heeft.

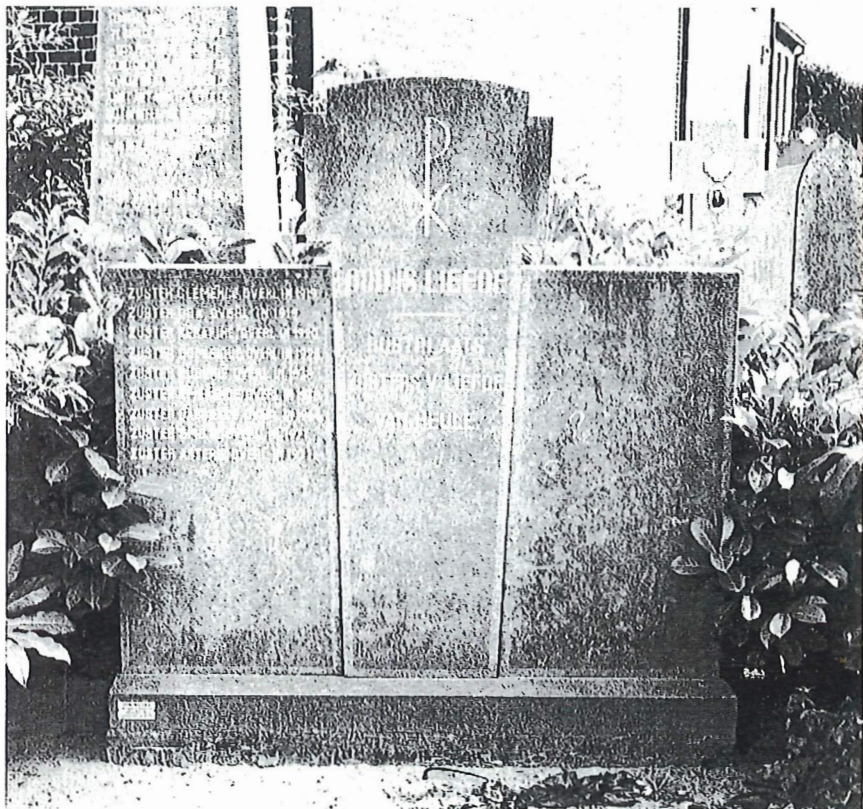
Maar ook op de Leeuw was men een klooster voor de zusters aan het bouwen. In 1942 werd daar een nieuwe communiteit gesticht. Het waren Zr. Marie Anna, Zr. M. Joseph, Zr. M. Basila en Zr. M. Modesta, alle vier van het Dorp, die daar hun intrek mochten nemen.

En nog was de zorg voor comfortabele gebouwen niet geluwd. In 1950 werd het gebouw op de hoek van de St.-Laurentiusstraat en het Kerkplein verbouwd tot keuken en twee klaslokalen. In 1967 werden 2 prefabklassen aan de St.-Laurentiusstraat opgetrokken, in 1974 de overdekte speelplaats en nieuwe toiletten, en uiteindelijk in 1976 vier nieuwe klassen met alle vereisten om de kleuters in onder te brengen.

Sinds de oprichting van de school is er in het opvoedingsproject heel wat veranderd. In 1970 werd de meisjesschool van de Zusters samengesmolten met de jongensschool van de Broeders Xaverianen, onder de leiding van Broeder René. In 1983 kenden we o.a. het gemengd worden van de scholen. Br. Ivo en Dhr. Patrick Werbrouck, resp. in 1977 en 1993 namen het roer over...

In 1977 ging Zr. Maria Maes op rust en toen Zr. Christine Declerck, die dagelijks van Varsenare naar Zedelgem kwam om de kleuters van de 2de kleuterklas in toom te houden, in 1978 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte, werd het tijdperk van de Zusters van Heule in het onderwijs op Zedelgem-dorp afgesloten.

Het past dan ook dat we hier hulde brengen aan de vele zusters die hier in Zedelgem het beste van zich hebben gegeven ten bate van de Zedelgemse jeugd. Vergeten we vooral niet de zusters die hier in Zedelgem naast de kerktoren begraven liggen:

De reeds hogergenoemde Zr. M. Clemence, Zr. M. Oda en Zr. M. Serafine, maar ook:

- Zr. M. Dominique (Augusta Berlamont) in 1875 in Zedelgem aangekomen en overleden op 4 januari 1925;
- Zr. M. Emerence (Maria Detollenaere), in Zedelgem aangekomen in 1922 en overleden op 24 april 1936;
- Zr. M. Eugenie (Rosalie Pattyn), die in Zedelgem was van 1881 tot 1883 en van 1924 tot aan haar afsterven op 28 maart 1939;
- Zr. M. Gabrielle (Emma Baert), werkzaam in Zedelgem van 1924 tot 1943 en overleden op 19 december 1964;
- Zr. M. Emilie (Alida Van Ooteghem), werkzaam in Zedelgem vanaf 1931 en er overleden op 19 januari 1971;
- Zr. M. Asterie (Emma Rosseel), werkzaam in Zedelgem van 1925 tot 1960 en overleden op 21 december 1971.

Om te besluiten wil ik hier enkele zinnen aanhalen uit de feestrede die F.R. Boschvogel op de academische zitting ter gelegenheid van honderd jaar Zusters van Heule in Zedelgem uitsprak:

"....Bij het sluiten van deze onvolledige beschouwingen wensen we de zusters veel moed om ermee voort te doen. Ik denk hierbij aan de titel van een studentenopstel: Voor het verleden zet ik mijn hoed af, voor de toekomst speel ik mijn jas uit. Zusters, allen hier zijn vol eerbied voor uw verleden. Dat voel je zo. En in de toekomst zijn jullie er nog even nodig als vroeger. Jullie kunnen wel geen jas uitspelen om verder aan slag te gaan, maar jullie hebben er al soms het oude nonnekapje bij neergelegd om nog kwieker en vlugger door te werken dan voorheen. Wel, doe het dan, zusters, doe het goed. De glans van het verleden overstrale de nieuwe paden. Gods zegen meteen."

Br. Deceuninck V. C.F.X.

BIJLAGE 1 : Verblijf van Zusters van Liefde van Heule in Zedelgem

Kloosternaam	Familie- en voornaam	Aankomst in Zedelgem-dorp	Vertrek uit Zedelgem-dorp
Zr. M. Dyonisia	Declerck Virginie	(j. m. d.) 1875.03.22	(j. m. d.) 1922.09.06
Zr. M. Dominique	Berlramont Augusta	1875.03.22	1925.01.04 (+)
Zr. M. Serafine	Dufort Fidéline	1875.03.22	1920.02.05 (+)
Zr. M. Aurelie	Flo Elisa	1875.03.22	1879.10.14
Zr. M. Clémentine	Biloo Julie	?	1878.10.25
Zr. M. Pelagie	Corteville Mathilde	1879.10.14	1887.09.06
Zr. M. Brigitte	Deman Colette	1881.05.26	1893.10.05
Zr. M. Eugénie	Pattyn Rosalia	1881.06.31	1883.09.16
Zr. M. Prisca	Declerq Eugénia	1887.09.14	?
Zr. M. Odilia	Labis Sylvia	1887.09.16	1892.05.06
Zr. M. Donatilla	Darras Rosalia	1887.10.03	1900.09.30
Zr. M. Claudia	Spruytte Elisa	1887.10.03	1896.03.03
Zr. M. Demetrie	Dejaegher Leonia	1889.12.17	1896.03.03
Zr. M. Aurelie	Glaude Maria Leonia	1892.05.10	1894.10.30
Zr. M. Zoë	Depicker Lydie	1893.07.10	1902.04.26
Zr. M. Eusebie	Depicker Emilie	1893.07.10	?
Zr. M. Pulcherie	Vanthuyne Amelia	1893.10.14	?
Zr. M. Romaine	Derveaux Maria	1894.11.01	1934.09.12
Zr. M. Eligta	Demeulenaere Mathilde	1894.11.01	1897.11.08
Zr. M. Clemence	Kindt Sylvia	1895.03.01	1919.05.02 (+)
Zr. M. Laurence	Vandenbulcke Victorine	1900.10.01	1922.09.06

Zr. M. Marcia			1903.01.13
Zr. M. Adrienne			1904.08.29
Zr. M. Eulalie			1909.07.16
Zr. M. Honorine			1907.09.30
Zr. M. Oda			1919.07.05 (+)
Zr. M. Melanie			1922.01.20
Zr. M. Hombeline			1920.06.14
Zr. M. Elisa			1958.02.22
Zr. M. Zacharie			1921.09.22
Zr. M. Eveline			1923.09.21
Zr. M. Florine			1922.09.06
Zr. M. Urbanie			1925.10.19
Zr. M. Silvina			1924.12.23
Zr. M. Elvina			1924.06.03
Zr. M. Emérence			1936.04.24 (+)
Zr. M. Françoise			1924.12.05
Zr. M. Louisa			1924.09.19
Zr. M. Emilie			1928.09.03
Zr. M. Cunera			1941.08.22
Zr. M. Eugénie			1939.03.28 (+)
Zr. M. Gabrielle			1964.12.19 (+)
Zr. M. Asterie			1971.12.21 (+)
Zr. M. Ernestine			1931.03.12
Zr. M. Florence			1939.09.23
Zr. M. Irénée			1929.09.04
Zr. M. Emilie			1971.01.19 (+)
Zr. Marie-Anna			1941.09.01
Zr. M. Modesta			1941.09.01
Zr. M. Placide			1960.08.23
Coussens Maria		1902.04.23	
Dierickx-Visschers Urbanie		1902.10.01	
Callens Cordula		1903.01.12	
Looten Maria		1904.12.23	
Eggermont Maria Francisca		1907.10.05	
Tanghe Emma		1910 ?	
Coulter Esperantia		1919.07.01	
Vandamme Hermine		1919.07.28	
Decock Maria		1919.10.22	
Dujardin Elisa		1920 ?	
Spincemaille Maria Eugenia		1920.03.18	
Vancraeynest Godelieve		1920.09.11	
Devisch Elisa		1921.09.27	
Verschaete Bertha Maria		1922.09.06	
Detollenaere Maria Julia		1922.09.06	
Dejonckheere Marie		1922.09.07	
Tytgat Maria		1923.09.27	
Van Ooteghem Alida		1924.09.18	
Sonneville Julia		1924.09.18	
Pattyn Rosalie		1924.09.27	
Baert Emma		1924.12.27	
Rosseel Emma		1925.10.15	
Verstraete Maria Louisa		1928.09.04	
Vermeersch Josephine		1928.09.07	
Verhelst Camilla		1928.09.08	
Van Ooteghem Alida		1931.03.13	
Desmedt Flavie		1932.10.10	
Quequin Urbanie		1933.08.31	
Buysse Leonie		1939.08.30	

Zr. M. Pacifique	Lefever Maria Magdalena	1941.09.06	1951.09.17
Zr. M. Joseph	Verstegen Pharaïde	1941.10.15	1942.09.01
Zr. M. Margareta	Depypere Marie Jeanne	1942.01.08	?
Zr. M. Basilia	Vanhoutte Bertha	1942.08.20	1942.09.01
Zr. M. Florida	De Roo Sidonie	1943.08.14	1944.04.14
Zr. M. Renata	Vuyksteke Irma	1944.10.26	1945.08.24
Zr. M. Veronica	Dejonghe Isabelle	1945.09.03	1948.08.19
Zr. M. Eutropia	Vantomme Martha	1951.09.18	1960.12.30
Zr. M. Lucina	Claerhout Margareta	1953.09.01	1956.09.30
Zr. M. Matthea	Despriet Martha	1958.02.12	1959.06.05
Zr. M. Harlindis	Vandenborre Simonia	1959.03.25	1962.09.14
Zr. M. Mechtilde	Hallaert Gerarda	1961.08.23	1983.11.17
Zr. M. Monique	Vande Capelle Madeleine	1961.08.24	1983.10.14
Zr. M. Aline	Vanoverberghe Julia	1962.09.07	1979.02.06
	Van Goethem Bertha	1968.09.07	1973.08.02
	Maes Maria	1970.09.02	
	Devuyt Leonie	1970.09.09	1983.12.31
	Van Nieuwenhuijze Elza	1977.03.23	1981.06.30
	Deprez Paula	1983.10.11	1983.10.14
	Maeyens Maria Theresia	1983.11.04	1994.10.22
	Misseeuw Zoë	1984.04.17	1993.05.25
	Doornaert Georgette	1984.04.17	1993.05.25
	Vandenbulcke Maria	1989.12.04	
	Dumortier Maria	1993.06.21	1995.03.02
	Lemahieu Clara	1993.06.23	1995.02.22
	Deforche Rachella	1995.03.01	
	Raes Anna	1995.03.01	
	Joyeux Julia	1995.03.01	

Wilt gij het eeuwige leven, veracht het ijdelijke.
Wilt gij hoog in hemel geraken, verneder u op aarde.
Nav. Ch.

★ TER ZALIGER GEDACHTENIS

van
Eerwaarde Zuster DOMINIKA

in de wereld

Juffer AUGUSTA BERLAMONT
te Iseghem geboren den 3 Juli 1850,
te Heule in het klooster van H. Vinc. a Paulo getreden
den 4 April 1872,
geprofest den 19 Januari 1875, te Zedelghem en aldaar
godvruchtig in den Heer ontslapen den 5 Januari 1925.

Met den grootsten offergeest aan de wereldsche ijdelheid verzakend, zocht zij den Heer in de klonsterlijke eenzaamheid op, om Hem volkomenlijk toe te behooren, en ter zijner eer en glorie al haar levenskrachten aan de christene opvoeding der jeugd toe te wijden.

In haar hartstochtelijke liefde voor God en Kerk, streed zij binst de baase jaren heel manmoedig den goeden strijd, en dankbaar gedenken haar oud-leerlingen hoe zij onder haar wijze en karaktervolle leiding tot bakwame en verdienstelijke burgers zijn opgegroeid. Doch wie velen de waarheid en de deugd aantreft, zal ook eeuwig als een pinkelende ster in den hemel te schitteren staan.

Beproevend alwie Hij mint, legde God op haar afgetobde schouderen het lijdenskruis waarmee zij de hemelpoort moest openbaken; maar er moét van de aarde en rijk aan verdiensten aaniandend, hoorde zij Gods blijde woord: Kom, edelmoedige dienaar, ontvang de Hemelroon van alle eeuwigheid voor u bestemd.

Hartlijken dank, *Zeer Eerwaaarde Oversten en Zesvriende, Medesusters* voor uw genegenheden en teedervolle zopen. Vergeet me niet. Voor u bid ik in den hemel. Aantwiel, *velighe Bloedverwanten*. De Heer zij steeds met u Over allen zal ik waken, maar bidt voor mij, en gij, mijn Broeder en mijn Neef, weest mij aan 's Heeren alaar indachtig.

Barmhartige Heer Jesus, geef haar de eeuwige rust.
300 d. aft.

H. Vergauew - Verhaeghe. — Zedelghem.

Geloofd zij Jezus-Christus. Amen.

† BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

ZUSTER MARIA DIONYSIA
(in de wereld Jw VIRGINIE DECLERCQ)

geboren te Bessen den 5 Maart 1845.

Ten jare 1870 trad zij in 't klooster van Heule, en werd aldaar geprofest den 22 September 1871.

Bijkans geheel haar leven heeft zij overgebracht in 't onderwijs te Zedelghem, alwaar de Schoolstrijd zeer hevige en langdurig is geweest.

De laatste jaren van haar leven was zij Overste van 't Klooster te Marialoop, alwaar zij godvruchtig in den Heer ontsiep, den 11 Januari 1928.

Verlaat uwe streek, zei God, en uw verwantschap, en het onderlijk huis, en kom in 't land dat ik u aanwijzen zal. Gij zult gezegd zijn, en al dezen die u zullen zegenen. — Heer hier ben ik, daar gij mij geroepen hebt. — En luisterend naar Gods stem wilde zij zich geheel en gansch toe aan 's Heeren dienst.

(Gen. Reg. H. Ther.)

Zalig die het woord Gods aanhooren en in het werk stellen.

Ik heb den goeden strijd gestreden (in den schoolstrijd van 1879 te Zedelghem) ik heb het geloof bewaard; ik heb mijne loopbaan volbracht; en nu verwacht ik van den Heer de kroon der gerechtigheid, die zal geschonken worden aan allen die zijne komst liefhebben.
(H. Paulus ad Thim. II.)

Die er velen zullen onderwezen hebben in 't geloof, zullen schitteren in den hemel gedurende de alijd durende offergeest, gelijk de sterren in 't firmament.

Lieve *zusters en bloedverwanten*, vaartwel en troost u; ik ben naar 't huis mijns Vaders alwaar ik voort u zal beminnen en voor u bidden. Vergeet mij ook niet in uwe gebeden.

Bid de akten van geloof, hoop en liefde voor de overledene.
(7 j. en 7 q. aft.)

BIJLAGE 2: Koopakte betreffende de eigendom Kerkplein 4

(Archief notaris Lommée, Zedelgem.)

Voor Honoré Vital Van Oost, notaris ter verblijfplaats van Zedelghem, Arrondissement Brugge, Provincie west vlaenderen,

zijn verschenen in persoone:

1° D'heer *Augustus Vandevoorde*, bakker en winkelier;

2° Jw. *Adelaïde Vandevoorde*;

3° Jw. *Julie Vandevoorde*;

4° Jw. *Seraphine Vandevoorde*;

de lestgenaemde winkeliersters;

Alle vier broeder en zusters, gezamentlijk woonende met hunnen vader Louis Vandevoorde, te Zedelgem.

Dewelke door deze tegenwoordige verklaren verkogt te hebben, onder het solidair garant als na rechte, aen en ten behoeve van den edelen heer Jonker *Camille baron van Caloen de Basseghem*, doctor in de rechten en grondeygenaer woonende te Brugge, hier mede comparerende en in koop aenveerdende:

de hoeveelheid van elf aren eenen zestig centiaren een en negentig milliaren bebouwde grond, erf en hovernierhof, waer op staen en medegaen een schoollocael, houtlogie en privaten, te Zedelghem, ten inkomen van het dorp, nevens het kerkhof, per cadaster bekend Sectie C, onder de nummers 406b en 405a;

om te palen

- van oosten aen het kerkhof,

- van zuyden aen de erve en scheur, voorbehouden eygendom der verkoopers, scheidende al vooren met den zuydgevel van het schoolgebouw en van aen den zuydwest hoek van dit gebouw westwaert met eene rechte schuynse linie dwars door den noord oost hoek van 's verkoopers scheur tot in de gemeene scheidhaege, (:zoo verre de erve strekt:) alwaer eene staek is geplant en in welkers gescheed den heer koper ten zijnen koste op den bijders aengekogten grond zal doen stellen eenen muur die zijnen uytsluytenden eygendom blijft,

- van westen aen den edelen heer Anselmus van Caloen de Croeser, baron van Basseghem, land, scheidende op gemene haege, zoo verre dezelve streckt,

- van noorden in de beke iegens de failliestraet.

De verkoopers zullen vermogen al de zuydkant tegen den te stellen muur tusschen het gescheed der erven, fruytboomen te planten en te kweeken, zonder nochtans aen den zelven muur eenige hoegenaemde schade toetebrengen.

Den heer kooper verplicht zich van aen de verkoopers ten eeuwigen dage, gratis en onvergeld, vrij en ongehinderd den uytweg, passagie en repassagie te leveren rechte na en tot op de straet, zoo te voet als met wagen en peerden, tot gebruik van hunnen voorbehouden eygendom, dit op en langs de erve liggende al den oostkant van en buyten het schoolgebouw.

Zonder overigens door de verkoopers daer van iets hoegenaemd uyttezonderen of te voorbehouden, ook zonder bij de geeyste maete te moeten worden geleverd, als verkogt zijnde gelijk het zich bevind met de daer op staende groene en drooge catheylen, blijvende alles ten voor- of naerdeele van den heer kooper, die verklaert het zelve wel te kennen en gene nadere beschrijving noch aenwijs te begeeren.

Om door den heer kooper daer van te beschikken, doen en handelen in vollen eygendom, gebruik en genot van heden voorts, van wanneer hij ook moet kwijten de grond en alle andere belastingen er op gevraegd en in 't vervolg er op te vragen.

zullen de met het verkogte blijven volgen alle voor- en naerdeelige servituyten, zoo zienelijke als onzienelijke, vrij aen den heer kooper de voordeelige te doen gelden en zich te verzetten tegen de naerdeelige, doch alles ten zijnen koste en gevaer.

Toebehoorende aen de verkoopers als deelmakende van andere goederen door hun gekogt van de kinderen van Francies Meulemeester en Sophia Van Hille, des zelfs vrouw, beyde overleden te Zedelghem (van wiens nalatenschappen de zelve goederen waren afhankelijk) in openbare veyling geschied door het ambt van den ondergetekenden notaris, den vier en twintigsten october achttien honderd zes en zestig, volgens proces verbal van definitieve toewijzing van die date de welke op deze verkogte erven sedert doen bouwen hebben gemelde schoollocael, houtlogie en privaten.

De verkoopers bevestigen onder de straffen der wet dat de verkogte goederen zijn vrij, zuiver en onbezwaerd van alle lasten, hypotheken, beletselen en belemmeringen hoegenaemd.

Deze verkoop en koop is geschied mits de principale som van zeven duyzend vijf honderd franks, de welke de verkoopers bekennen voldaan te zijn van den heer kooper waer over zij hem volle kwittantie en ontlasting verleenen.

Mits welke de verkoopers den heer kooper stellen en subroyeren in alle hunne rechten van eygendom en genot die zij aen het bij dees verkogt te hebben.

En voor d'uytwerking dezer partyen kiezen domicilie in hunne actuele woonplaets.

Waer van act: danof de kosten en rechten last zijn van den heer kooper;

Gedaen en gepasseerd te Zedelghem, ten huyze van de verkoopers, in de tegenwoordigheyd van Joannes van Ryckeghem, werkman en Pieter Vergauwe, winkelier, bejide woonende te Zedelghem, getuygen hier toe aenzocht, dezen negentiende october achttien honderd vier en zeventig;

En na gedane voorlezing, de comparanten, de getuygen en notaris hebben geteekend.

A. Van De voorde
A. Van De voorde

J. Vande Voorde
S. Vande voorde

C. Van Caloen

Pieter Vergauwe

J. Vanryckeghem

Vanoost n.

BIJLAGE 3:

Overeenkomst tussen

baron Camille van Caloen de Basseghem en de Zusters van Liefde van Heule.

(Archief Zusters van Heule in Heule)

Le soussigné Baron Camille Van Caloen de Basseghem, docteur en droit et propriétaire, demeurant à Bruges, reconnaît par ces présentes avoir consenti à acquérir par acte de vente passé devant le notaire Vanoost, à Zedelghem, le dix-neuf Octobre 1800 septante quatre d'un terrain et verger de neuf ares, soixante centiares et quatrevingt dix milliars, sur lequel se trouvent construits un bâtiment d'école pour filles, un hangar et latrines, repris au cadastre, section C N° 406^b et 405^a plus spécialement désignés dans l'acte précisé, dans le seul but de garantir le maintien et la stabilité de l'établissement d'enseignement auquel la propriété, avec les locaux à y construire est et droit restée affectée.

L'établissement est et doit rester sous la dépendance et la direction commune de Monseigneur l'Evêque de Bruges, le Monsieur le Curé de la paroisse de Zedelghem et de la Supérieure générale de la Congrégation des Soeurs de Charité à Heule.

Le soussigné déclare en outre s'obliger en conscience et en vertu des principes de droit naturel, tant en son nom qu'au nom de ses héritiers auxquels passera la propriété civile et legale des dits biens,

- à ne percevoir aucun bénéfice à titre de bail ou de redevance du chef de ce bien,
- à y maintenir l'établissement avec libre jouissance, mais à condition que celui-ci ne supporte les charges généralement quelconques et les droits de succession ou de mutation que pourraient être dûs du chef de la possession des dits biens,
- à rétroceder gratuitement, dès qu'il en sera requis, aux personnes que Monseigneur l'Evêque et la Supérieure générale de la maison de Heule désigneront, la propriété dans l'état où elle se trouvera alors.
- Enfin à remettre entre les mains des Curateurs prénommés le produit net de la vente, si par des causes imprévues, par exemple, pour cause d'utilité publique, il était forcé de l'aliéner et d'en toucher le prix de vente, et à

laisser les plus dits Curateurs libres de l'emploi de ce produit de vente.

Le soussigné n'ignore pas que les avantages stipulés ci-dessus en faveur de l'établissement ne sauraient être revendiqués devant les tribunaux civils: c'est pour ce motif, qu'il en fait une question d'honneur, de bonnefoi et de conscience, offrant de plus, à donner acte de telles déclarations propres à donner de plus fortes garanties à ses engagements et dans une forme authentique, s'il en est requis.

Foi de quoi il a signé les présentes en triple à Bruges le dix-neuf Décembre 1800 septante quatre, et déposé un exemplaire entre les mains de Monseigneur l'Evêque de Bruges, un autre entre les mains de Mme la Supérieure du Couvent à Heule, et garde le troisième chez-lui.

(w.g.)

C. Van Caloen de Basseghem

explaire entre les mains de
l'Evêque de Bruges, un autre
de Mme la Supérieure de
Heule, et garde le troisième

C. Van Caloen
de Basseghem

In memoriam

MICHEL DE MEYER

Toen het vorige nummer van 'Zilleghem' ter perse was, overleed ons redactie- en bestuurslid Michel De Meyer heel onverwacht aan een hartstilstand.

Sinds 1989 maakte hij samen met zijn zoon Filip deel uit van het bestuur van onze heemkundige kring. Op de vergaderingen ten huize van de voorzitters bracht hij de nodige pit in de gespreksonderwerpen door de kanttekeningen die hij soms bij politieke gebeurtenissen kon maken.

Zijn grote specialiteit was de studie van de ommelopers (een soort kadastrale landboeken) waaraan hij al een hele tijd werkte. Door een bestuurslid werd hij ooit de hedendaagse Huysseune van Aartrijke genoemd (naar de opsteller van de Aartrijkse ommeloper). Op zijn tochtjes door zijn geliefde geboortestreek (hij was geboren aan de Berkenhage) probeerde hij dan zijn kadastrale informatie over de streek in de 17de-18de eeuw te transponeren naar vandaag. De bestuursvergadering van 24 mei werd voor ons allen de laatste met Michel in ons midden en hij was nochtans zo in zijn sas geweest! Gelukkig als niet een dat hij Jef Depuydt had kunnen overtuigen in het bestuur te komen en vooral in de wolven dat hij eindelijk de kans had gekregen zijn werk aan de ommeloper van Zedelgem aan het bestuur van de kring uit de doeken te doen. Ook hier weer een heel eigen visie op het ontstaan van Veldegem dat volgens Michel

eigenlijk Lepe(gem) had moeten heten. Zijn stelling over de tijkrenken in het Veld getuigt van een gedurfd hypothetisch vermogen en visie. Het was dan ook bijna uitsluitend de Middeleeuwse geschiedenis van onze streek die zijn aandacht kreeg.

Het geschiedkundig kleed dat de meester-kleermaker van zijn streek maakte, getuigde steeds van een groot inlevingsvermogen in het verre verleden.

Angèle en Filip, ook het bestuur van de heemkundige kring zal uw Michel missen.

Bertrand Denys

Noot:

De foto op pag. 98 werd met toelating van de auteur overgenomen uit het werk "Varsenare en zijn rijk verleden" van dhr. André Franchoo, waarvoor hartelijk dank.

Errata

In het artikel over Karel-Louis Van Eecke, in 'Zilleghem' nr. 2, 1997, slopen enkele foutjes die we hier graag willen verbeteren.

Op p. 47 is er sprake van *Bavo Lelieur* (overgenomen uit de bevolkingsboeken in het gemeentehuis van Zedelgem). Op zijn gedachtenisprentje en in het Liber Memorialis staat echter *Hieronymus Lelieur*.

Op p. 65 en 66 wordt pastoor Dewaele verkeerdelijk als de inspirator tot het bouwen van het parochiaal centrum vermeld. Uiteraard dient hier pastoor August Vander Haeghe ingevuld.

In het Latijnse citaat uit Vergilius op p. 71 dient 'mutatis' vervangen te worden door 'mutatus'.

